

Prešernovo gledališče Kranj Mark Ravenhill: *Nekaj eksplicitnih fotk*

(premiera 1. aprila 2004)

Uprizoritev teksta enega najbolj razvpitih sodobnih angleških dramatikov Marka Ravenhilla *Nekaj eksplicitnih fotk* je uspešno sklenila letošnjo sezono kranjskega gledališča; nabito polna dvorana (predvsem z gledališčniki) na premieri pa je pokazala, da so trenutna pričakovanja v zvezi s kranjsko gledališko produkcijo precej visoka. Seveda, avtor Mark Ravenhill in režiser Eduard Miler sta že sama po sebi imeni, ki vlečeta.

In to pot več kot upravičeno. *Nekaj eksplicitnih fotk* iz leta 1999 je po razvpitem *Shopping & Fucking* (1996) drugo uspešnejše avtorjevo besedilo – in nedvomno neprimerljivo boljše. Edino, kar imata obe besedili sploh skupnega, je tako imenovani “in yer face” pristop, oziroma dejstvo, da se da obe zaradi eksplicitnosti, surovega prikaza realnosti in s tem v zvezi šokiranja občinstva, pač nekako popredalčkati v skupino besedil “krvi in sperme”. Če lahko namreč prvi drami, s katero je zaslovel (in ki so jo pri nas igrali pred dvema sezonama v Mariboru v režiji Matjaža Latina, tik pred tem pa smo si lahko ogledali gostovanje berlinske uprizoritve v režiji znanega Ostermeierja), očitamo marsikaj – zlasti pa ploskovitost in željo po šokiranju zaradi šokiranja – gre pri *Fotkah* za nekaj povsem drugega.

Drama skozi drobce usod šestih oseb, katerih poti so (nekatere tesno, druge le površno) prepletene, prikazuje izgubljene iluzije neke generacije in s tem stanje današnje družbe. In tem drobcem nikakor ne manjka “eksplicitnosti”. Osebe so simetrično razdeljene na tiste, ki jih zaznamuje preteklost (in njihovo zgodbo razkrivamo po analitičnem principu), in tiste, ki jih zaznamuje zgolj sedanost (njihova zgodba pa poteka pred našimi očmi). Na prvi strani so Hana, Nik in Jonatan: Hana in Nik sta bila nekoč par, ki ju je poleg ljubezni vezala tudi družbena zavzetost. Skupaj sta se borila proti kapitalistom, le da je Nik

mladostniško naivne parole v slogu "Dol s kapitalisti" vzel dobesedno in enega od njih, Jonatana, poskusil ubiti, potem ko je ta odpustil Haninega očeta.

Igra se začne v trenutku, ko se Nik po petnajstih letih vrne iz zapora in naleti na svet, katerega pravila mora na novo spoznati. Glede na to, da celotno igro spremljamo skozi njegove oči (saj je vezni člen med vsemi osebami), se nam svet razkriva kot bedno konformistično strinjanje s pasivnim sprejemanjem vsakdana. Hana, prej njegova revolucionarna somišljenica, je zdaj predstavnica drugega brega, tistih, ki vladajo, prav tistih, proti katerim sta nekoč skupaj vzklikala "Dol s prasci". Kot svétnica in kandidatka za poslanko zdaj z drugega vidika skuša prispevati k boljši ureditvi sveta: a kot se izkaže, so banalne podrobnosti, kot je skrb za točnost avtobusov, daleč od tistih daljnosežnih sprememb ureditve sveta, ki jih je imel nekoč v mislih Nik.

Na drugi strani so Nadja, Tim in Viktor, trije prijatelji, ki so zdaj stari toliko, kot so bili pred petnajstimi leti prvi trije – in bi bilo torej od njih pričakovati, da bojo podobno družbeno angažirani. A njihov pogled na svet je daleč od tega: živijo le za ta trenutek in se nočejo ne ozirati na pretekle dogodke (kar je še zlasti značilno in pomembno za Nadjo) ne premišljevati o prihodnosti. Živijo torej iz dneva v dan in si venomer ponavljajo, kako so srečni. Nadja je slačipunca, o Timu izvemo le, da si je dal Viktorja pripeljati iz Rusije kot "seksualnega sužnja". Timov frenetični *carpe diem* je utemeljen v tem, da umira za aidsom; Nadja kot papiga ponavlja nekatere fraze iz raznih priročnikov za samopomoč ali ženskih revij, Viktor pa je zaljubljen v lastno "fukastično" telo. A sčasoma se izkaže, da se pod to histerično frivolno plastjo, v kateri naj ne bi bilo prostora za globlja čustva, za intimnejše odnose, za trajnejša razmerja (saj sta se Tim in Viktor našla po internetu prav zato, ker imata oba rada "plehke stvari"), skriva običajno in povprečno človeško hrepenenje po ljubezni.

Drama je sestavljena iz dvanajstih krajših prizorov, ki sežejo *in medias res* in večinoma prikazujejo srečanja med dvema osebama. Fabulativni liniji znotraj Nikove vrnitve in njegovega iskanja prostora pod soncem sta pravzaprav dve. Prva poteka na intimni ravni: potem ko bega med Hano, h kateri se dvakrat neuspešno skuša vrniti, in Nadjo, ki ga odbije pod pretvezo zlagane samozadostnosti, se na koncu ustali pri Hani. Druga poteka na družbeni ravni: na koncu privoli v srečanje z Jonatanom, ki hoče z njim poravnati stare račune. A to srečanje je za oba veliko razočaranje: za Jonatana zato, ker namesto na ostrega revolucionarja naleti na resigniranca; za Nika zato, ker vidi, da je bilo njegovo dejanje pred petnajstimi leti nesmiselno. Ironija je v tem, da zdaj taki, kot je Jonatan, ki naj bi po Nikovem prepričanju predstavljali grožnjo za človekovo svobodo, s svojim kapitalom celo delajo dobra dela.

Zadnji prizor je tako na prvi pogled trpek rezime Nikove vrnitve v družbo: vnovič zaživi skupaj s Hano, zadovoljil se bo s tem, da bo skrbel zanjo in jo podpiral pri njeni kandidaturi za poslanko. Bi bil lahko poraz nekdanjega upornika še hujši? A zanimivo pri Ravenhilovi igri je, da s tem precej spravljamim

koncem – Nik in Hana skupaj ugotavljata, da sta se očitno postarala – doseže, da konformizem, v katerega zaplavata nekdanja “revolucionarja”, ne izzveni kot dokončni poraz, ampak kot zrelo sprijaznjenje z realnostjo.

Čeprav se zdi, da so Ravenhillove simpatije bolj na strani prve trojice, torej nekdanjih dejavnih likov, kot pa sedanjih pasivnih, je končno sporočilo njegove igre daleč od moraliziranja. Kar nam z zgodbo, ki je začinjena z vsemi atributi navidezne provokacije, konec koncev pove, je skrito za intimnim sprejetjem zadovoljstva, ki ga človek najde v majhnih stvareh, v skrbi za drugega, v tem, da nekomu pripraviš kopel ali zalivaš rože. Za tem se skriva vprašanje: ali je to res vse, kar je? Vsi so namreč navidez poraženi – Nadja, ki noče sprejeti Nikove ljubezni; Tim, ki noče več iluzije sreče in neha jemati tablete ter raje umre; Viktor, ki ob Timovem truplu spozna, da najbrž ni bil ljubljen. Več kot simptomatično je, da je pravzaprav Jonatan edini, ki ostane neprizadet – čeprav tudi on doživi razočaranje, saj mu srečanje z Nikom, na katerega je čakal petnajst let, ne prinese nikakršnega zadoščenja.

Režiser Eduard Miler je Ravenhillov tekst z zanesljivim občutkom za komaj zaznavne nianse odnosov med liki pretvoril v močen gledališki dogodek. Na skrajno poenostavljeni sceni in ostri glasbeni opremi (oboje je tudi njegov prispevek) je poskrbel za oster ritem dialogov in vrtoglavo hitro nizanje prizorov. Našel je način in mero, s katero uprizarjati podrobnosti, ki bi v drugačni interpretaciji lahko izzvenele banalno ali poenostavljeno šokantno (kot je na primer prizor, v katerem se Viktor pogovarja z mrtvim Timom in hoče od njega izsiliti ljubezensko priznanje tako, da ga masturbira).

Pri tem je imel tudi srečno roko pri izbiri igralcev, saj so vsi po vrsti ustvarili izjemne vloge, napolnjene s preišljenimi detajli. Tako Matjaž Tribušon kot Nik, ki je v svojem iskanju novega smisla poudaril predvsem intimno plat – potrebo po bližini z nekom, potrebo po tem, da te nekdo potrebuje; tako je tudi razumljiv njegov odpor do tega, da bi se srečal z Jonatanom; njegov končni pristan v Haninem zavetju izzveni kot realni konformizem. Tako prepričljiva Vesna Jevnikar kot hladna, samozavestna Hana, ki vso krhkost in negotovost novega življenja, ki ga je zaživela po Nikovem odhodu v zapor, pokaže predvsem v prizoru, ko se prvič sreča z Jonatanom in ji ta zagrozi, da ji bo uničil kariero, če ga ne pripelje do Nika. Tako pretresljiva Darja Reichmann kot z novodobnimi floskulami nagačena Nadja, ki se zaman krčevito oklepa svojega pozitivnega mišljenja, vendar še predobro ve, da je v resnici vse grozno. Tako Gaber K. Trseglav, v vlogi ruskega prostitutka Viktorja nenehno nadvse spretno hodi po robu patetike in s tem ustvari pretresljiv lik geja, ki si želi ljubezni kljub temu, da se skriva za frazami o plehkosti in brezčutnosti. Manj priložnosti sta imela Rok Viher v vlogi Tima ter Matjaž Višnar kot Jonatan, a sta jo kljub temu dobro izkoristila.

Nekaj eksplisicnih fotk je vsekakor vznemirljiva predstava, ki s svojo aktualnostjo in angažiranostjo ter igralskimi prispevki zagotovo predstavlja vrh letošnje sezone v Kranju. In vzbuja še kako velika pričakovanja za naprej.